

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

МАДАНИЙ БОЙЛИКЛАРНИНГ ОЛИБ ЧИҚИЛИШИ ВА ОЛИБ КИРИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

1-модда. Мазкур Қонуннинг мақсади

Мазкур Қонуннинг мақсади Ўзбекистон халқининг маданий меросини асраш, маданий бойликларни қонунига ҳилоф равишда олиб чиқилиши ва олиб кирилишидан муҳофаза қилиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишдан, уларнинг Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқилиши ва Ўзбекистон Республикасига олиб кирилишининг ягона тартибини белгилашдан, шунингдек халқаро маданий ҳамкорликни ривожлантиришга қўмақлашдан иборат.

2-модда. Маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилиши тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилиши тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборат.

Қорақалпоғистон Республикасидан маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилиши Қорақалпоғистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилиши тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларидан бошқа қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Асосий тушунчалар

Мазкур Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

маданий бойликлар — моддий дунёнинг миллий, тарихий, бадиий, илмий-маърифий, маънавий-ахлоқий ва бошқа маданий аҳамиятга молик қўнар ашёлари;

маданий бойликларнинг олиб чиқилиши — маданий бойликларни Ўзбекистон Республикасидан ташқарига олиб чиқиш мажбуриятисиз божхона чегараси орқали олиб ўтиш;

маданий бойликларнинг олиб кирилиши — маданий бойликларни Ўзбекистон Республикасидан ташқарига олиб кириш мажбуриятисиз божхона чегараси орқали олиб ўтиш;

маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши — маданий бойликларни Ўзбекистон Республикасидан ташқарига олиб чиқиш мажбуриятисиз божхона чегараси орқали олиб ўтиш;

маданий бойликларнинг олиб чиқилиши — маданий бойликларни Ўзбекистон Республикасидан ташқарига олиб чиқиш мажбуриятисиз божхона чегараси орқали олиб ўтиш.

4-модда. Мазкур Қонуннинг тасвири остида бўладиган маданий бойликлар

Қуйидагилар мазкур Қонуннинг тасвири остида бўлади:

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари томонидан яратилган маданий бойликлар; чет эллик фуқаролар ва фуқаролар бўлмаган шахслар томонидан Ўзбекистон Республикасидан ташқарига яратилган маданий бойликлар; Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарига олиб чиқилган маданий бойликлар; музейлар, кутубхоналар, архивлар, кино-, фото-, фонотекаларда, суратлар галереяларида ва бошқа сақлаш жойларида тўпланган маданий бойликлар;

қайси давлатларга мансуб бўлса, уша давлатларнинг ваколатли органлари розилиги билан археологик, этнологик ва табиий-илмий экспедициялар томонидан қўлга киритилган маданий бойликлар; икътисодий равишда айир-бўлинмаган натижада олинган маданий бойликлар;

қайси давлатларга мансуб бўлса, уша давлатларнинг ваколатли органлари розилиги билан мерос, ҳада сифатида

олинган ёки қонуний қўлга киритилган маданий бойликлар;

чет эллик юридик ва jisмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кириладиган маданий бойликлар.

5-модда. Давлат органларининг маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилиши соҳасидаги ваколатлари

Маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилишини давлат томонидан тартибга солиши Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги:

Вазирлар Маъжмаси тасдиқлаган тартибда маданий бойликлар сиратига кирувчи ашёларнинг тўлиқсизлиги аниқлайди; маданий бойликларнинг олиб чиқилиши, вақтинча олиб чиқилиши мумкинлиги тўғрисида қарорлар қабул қилади; олиб чиқилаётган ва олиб кириладиган, шунингдек вақтинча олиб чиқилаётган ва вақтинча олиб кириладиган маданий бойликларни рўйхатга олади;

олиб чиқилади, вақтинча олиб чиқилади деб эълон қилинган, шунингдек вақтинча олиб чиқилаётган ва вақтинча олиб кириладиган маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ҳуқуқини берувчи гувоҳнома беради;

ушлаб қўлинган ёки мусодар қилинган маданий бойликларни тегишли давлат органларидан қабул қилиб олади, уларни экспертизадан ўтказишда ҳамда улардан фойдаланиш тартибини белгилайди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси қонун ҳужжатларига мувофиқ маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилиши тартиби устидан назоратни амалга оширади.

Маданий бойликларни экспертизадан ўтказиш ҳамда уларнинг олиб чиқилиши ва олиб кирилишини назорат қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маъжмаси томонидан белгиланади.

6-модда. Олиб чиқилаётган ва олиб кириладиган маданий бойликларга бўлган мулк ҳуқуқи

Олиб чиқилаётган ва олиб кириладиган маданий бойликларга давлат мулк ҳуқуқи ҳамда юридик ва jisмоний шахсларнинг мулк ҳуқуқи юзага келишига қуйидагилар асос бўлади:

маданий бойликлар давлат бюджетига ҳисобга яратилганлиги;

маданий бойлик яратилиши ёки қўлга киритилишига асос бўлган битимлар;

Айни пайтда интеллектуал мулк объекти ҳам бўлган маданий бойликларга мулк ҳуқуқи қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

7-модда. Мулкдорнинг маданий бойликларнинг олиб чиқилишига бўлган ҳуқуқи

Маданий бойликларнинг ўз мулкдори ёки ваколат берган шахс томонидан олиб чиқилиши қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги томонидан берилган олиб чиқиш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома асосида амалга оширилади.

Муаллиф ўзи яратган, ўз мулки бўлган маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ҳақида.

8-модда. Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқилиши мумкин бўлмаган маданий бойликлар

Қуйидагилар Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқилиши мумкин эмас:

эллик йил муқаддам ва ундан ҳам олдироқ яратилган маданий бойликлар; давлат томонидан муҳофаза рўйхатлари ва реестрларига киритилган маданий бойликлар; Ўзбекистон Республикасининг давлат ва жамоат музейларида, архивларида, кутубхоналарида ва бошқа сақлаш жойларида доимий сақланаётган маданий бойликлар.

9-модда. Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши юридик ва jisмоний шахслар томонидан қуйидаги ҳолларда амалга оширилиши мумкин; кўргазмалар ташкил этиш учун; қайта тиклаш-таъмирлаш ишларини ва илмий тадқиқотларни амалга ошириш учун; театр, концерт ва бошқа санъаткорлик фаолияти муносабати билан;

Ўзбекистон Республикасининг элчixonалари ва ваколатxonаларини жиҳозлаш учун; қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолларда.

Вақтинча олиб чиқилаётган маданий бойликлар кредитни таъминлаш воситаси сифатида ишлатилиши ёки гаров нарсаси бўлиб хизмат қилиши мумкин эмас.

10-модда. Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши учун Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги берадиган гувоҳнома асос бўлади.

Маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ҳуқуқини берувчи гувоҳнома беради.

ларига доимий сақланаётган маданий бойликлар.

11-модда. Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши учун Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги берадиган гувоҳнома асос бўлади.

Маданий бойликларнинг олиб чиқилиши ҳуқуқини берувчи гувоҳнома бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маъжмаси томонидан тасдиқланади.

12-модда. Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

13-модда. Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

14-модда. Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

Маданий бойликларнинг вақтинча олиб чиқилиши шартлари

15-модда. Ашёларнинг маданий бойликларга олиб чиқилиши шартлари

Конституциявий тузум ва давлат мустақиллигига пур етказишга, ҳудудий яхлитликни бузишга қаратилган, уруш-ни, террорчиликни, зуравонликни, диний экстремизмни, ирқчиликни тарғиб қилувчи ашёларнинг, шунингдек порнографик маъмулдаги материалларнинг маданий бойликларга олиб чиқилиши шартлари

16-модда. Маданий бойликларнинг қонунга ҳилоф равишда олиб чиқилиши ва қўлга киритилишининг олдини олиш

Маданий бойликларга нисбатан қидирув эълон қилинган бўлса, улар кейинчалик қонуний мулкдорларга қайтариш мақсадида ушлаб қўлиниши керак.

17-модда. Маданий бойликларнинг реализация қилиш

Олиб чиқилиши мумкин бўлмаган маданий бойликларнинг реализация қилиш бу бойликларнинг Ўзбекистон Республикасидан ташқарига олиб чиқилиши мумкин эмаслиги тўғрисида харидор ёзма равишда огоҳлантирилганидан кейингина амалга оширилади.

18-модда. Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

Маданий бойликларни ким ошди савдосига (аукционга) қўйиш Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги билан келишувга қўра амалга оширилади.

19-модда. Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

20-модда. Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

21-модда. Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

Маданий бойликларнинг реализация қилиш шартлари

Маданий бойликларни Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали транзит тартибда олиб ўтишда Ўзбекистон Республикаси божхона органларига маданий бойликлар фақат транзит тартибда олиб ўтиш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида ва халқаро шартномаларида белги-ланадиган шартларда олиб кириладиганлигини давлат берувчи ҳужжат тақдим этилади.

Маданий бойликларни почта жўнатмаларида юбориш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

22-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Бошқа мамлакатлардан қонунга ҳилоф равишда олиб чиқилган, бошқа давлатларда ўтирилган ёки йўқолган маданий бойликларни ҳалоллик билан қўлга киритиш уларни қонуний мулкдорига қайтариши лозим. Бундай ҳолларда ҳалоллик билан қўлга киритишга белгиланган тартибда компенсация тўланади.

23-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

24-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

25-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

26-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

27-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

28-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

29-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

30-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

31-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

32-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

33-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

Маданий бойликларни Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали транзит тартибда олиб ўтишда Ўзбекистон Республикаси божхона органларига маданий бойликлар фақат транзит тартибда олиб ўтиш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида ва халқаро шартномаларида белги-ланадиган шартларда олиб кириладиганлигини давлат берувчи ҳужжат тақдим этилади.

Маданий бойликларни почта жўнатмаларида юбориш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

34-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Бошқа мамлакатлардан қонунга ҳилоф равишда олиб чиқилган, бошқа давлатларда ўтирилган ёки йўқолган маданий бойликларни ҳалоллик билан қўлга киритиш уларни қонуний мулкдорига қайтариши лозим. Бундай ҳолларда ҳалоллик билан қўлга киритишга белгиланган тартибда компенсация тўланади.

35-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

36-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

37-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

38-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

39-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

40-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

41-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

42-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

43-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

44-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

45-модда. Маданий бойликларнинг ҳалол қўлга киритилиши шартлари

Ушбу модданинг биринчи қисмига мувофиқ қайтарилган маданий бойликлар божхона тўловлари ва бошқа йиғимлардан озод қилинади.

Исроил — шарқий Ўрта ер денгизидagi Яқин Шарқ давлати. Ташкил топганига ярим аср бўлган мамлакат ўз тараққиётида сезиларли иқтисодий муваффақиятларга эришди. Аҳоли жон бошига нисбатан ялли миллий даромадининг кўрсаткичи бўйича Исроил дунёда 21- ўринни эгаллайди, у 16 минг АКШ долларини ташкил этади. Бу кичик давлатда бор-йўғи 5,72 млн. киши (1996 й.) яшашига қарамадан, Исроил саннат ва қишлоқ хўжалигининг бир қатор соҳалари — компьютер технологиялари, асбобсозлик, автоматлаштирилган телефон станциялари, роботлар, томчилад суворни тизимлари ишлаб чиқариш бўйича етакчи мамлакатларга эга. Халқ ва ҳукуматнинг биргаликдаги ҳаракатлари туфайли бир вақтлардаги чўлу биёбонни гуллаган боққа, илгари қолоқ мамлакатни замонавий индустриал-аграр давлатга айлантиришга эришилди.

Тараққиётнинг ҳозирги палласида Исроилнинг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжи, сезиларли даражадаги экспортни ҳисобга олганда, ўз ички имкониятлари ҳисобига қондирилмоқда. Европа Иттифоқи мамлакатларига гуллар, мевалар, сабзавотлар ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етказиб берувчи мамлакатни Европанинг "иссиқхона"си деб бежиз гапирмайди.

Мазкур давлат муваффақиятлари сирини хорижий сармоялардан оқилона фойдаланиш, ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш жараёнига замонавий технологияларни кенг татбиқ этишидир. Мамлакат дунёдаги энг яхши табиий хизмат кўрсатиш, шунингдек ривожланган таълим ва аҳолига ижтимоий хизмат кўрсатиш тизимларига эга. Буларнинг бари мамлакатнинг умумий ривожига ижобий таъсир этмоқда.

Охири йиллари Исроилда Ўзбекистоннинг дунёдаги обрўси охири бораётгани сабабли у билан алоқаларни кенгайтиришга алоҳида кўриштирилган маълумотлар.

Ўзбекистон, Исроил ва АКШнинг қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ушбу томонлама шерикликка асосланган ҳамкорлиги муваффақиятли ривожланмоқда. Мазкур соҳада Исроилнинг илгор технологиясини татбиқ этиш учун Токентдаги икки хусусий — "Оккўргон" ва А. Яссаевий номидаги хўжаликлар ташаббуслари билан ҳамкорлик қилишга эришилди. Биринчи хўжаликда ўрнатилган томчилад суворни тизими сабзавот ва картошка ҳосилдорлигини уч маротаба ошириш имконини берган бўлса, бошқасида 9 турдаги сўт

маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи кичик завод қорхоналар қуришди. Шу йилнинг май ойида "Турон-97" фермерлар уюшмасининг худди шунга ўхшаш заводининг очилишида уша вақтда Ўзбекистонга расмий ташриф билан келган Исроил саннат ва савдо вазири Шаранский иш-тирок этиди.

Ўзбекистон ва Исроил мутахассисларининг тиббиёт соҳасидаги шериклиги фаол ривожланмоқда. Бунинг ҳаммаси халқларимиз дўстлигини ва ҳамкорлигининг ўзига хос давомидир. Узро дўстлик алоқалари иккинчи жаҳон уруши йилларида Ўзбекистон 300 минг яхдуийга бошпана берганида янада мустақамланди. Бу ерда улар уларнинг иккинчи уйларига эга бўлдилар, меҳмондўстлик, очикқўнгилликни кўрдилар ва дўстлар тошдилар. Бизнинг диёримизда яшанган шу бутунгача нафақат ўз диёрининг тафти, балки кенг бағри тафтига шерик қилган халқ тўғрисида яхши хотираларга эгалар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Исроил Каримовнинг Исроилга қ

МУНОСАБАТ

Бир ойдан буй бутун дуй нгохи Россияга қаратилган. Жаҳондаги энг катта давлатлардан бири бўлиши Россия иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий инқироз гирдобиди қолди. Рублининг қадри кун сайин эмас, соат сайин пастлашиб кетмоқда. Махсулотлар тури-ю ҳажмидан ёрилай деб турган пештахталар шип-шидам бўлиб қолмоқда. Кўпчиликнинг ёдидан чиқиб кетган набатлар бугун мамлакат учун яна табиий ҳолга айланиб бормоқда. Ачинарлиси, одамларни ваҳима босган, уларда эртанги кунга ҳам, давлатга ҳам ишонч йўқ. Мухтасар қилиб айтганда, бўҳрон жамиятнинг ҳаётини буткул камраб олган.

Россия матбуоти инқироз 17 августдан бошланди, деб ёзмоқда. Кўплаб кузатувчилар инқирознинг илдизлари 1991-92 йилларга, яъни ислохотлар йўлини танлаш даврига бориб тақалишини айтмоқдалар. Баъзи сиёсатчилар бу Россия танлаган йўлнинг ёки бошқача айтганда, «система инқирози» деб аташмоқда. «Сисёсат» фонди президенти В. Никонев эса «Россиядаги инқироз Конституция буйича Президентга жуда катта ҳокимият берилганлиги эмас, балки давлат бошлиғи шу ҳокимиятдан фойдалана билмаганлиги оқибатидир», деган фикрни билдирди.

«Мамлакат, халқ ниятда оғир аҳволга тушиб қолган бир пайтда сиёсий курашлар ва ўйинларнинг авж олиши ўта хатарлидир», — деб ёзмоқда Европанинг қатор етакчи газеталари. Айниқса, Давлат думаси В. Черномирдин номзодини ҳукумат раислигига иккинчи бор тасдиқламаганлиги мамлакатдаги таранг ижтимоий вазиятни янада кескинлаштириб юборди. В. Черномирдин Давлат Думасидаги сўз кучларнинг (асосан коммунистлар) ҳукумат тақдирига бундай муносабатини «мамлакатни жарга қулатиш», деб баҳолади.

Коммунистлар «мамлакатдаги аҳвол қанча ёмон бўлса, бизга шунча яхши» қабилида иш тутишадиганлиги ҳеч кимга сир эмас. Давлат Думасидан кўним топган бир гуруҳ собиқ «доҳий»лар мамлакатдаги инқирозни бартараф қилиш ҳақида бош қотиришдан кўра, пароканда бўлган империя вирайоналарини титкилашни афзал билишмоқда. 70 йилдан зиёд вақт мобайнида халқларни кўплаб кулфатларга дучор қилган коммунистлар — энди одамлар уларга эргашмаслигини, уларнинг даври аллақачон ўтиб кетганлигини англашмаётганга ўхшайди. «Ялпи тенглик», «адолат», «фаровонлик» коммунистлар учун сиёсий ҳокимиятни қўлга киритишда эски ниқоб эканлигини халқ яхши билади.

Муаммолар юки остида кўмилиб ётган Россиянинг инқирози, аввало танланган йўлнинг инқирози эканлигини бугун ҳукумат вакиллари ҳам, муҳолифачилар ҳам бирдек тан олишмоқда. Айниқса, қимматбаҳо қоғозлар бозорига чайқовчиликка, фибригариликка йўл очиб бериш халқни алданишга, мамлакатда махсулот ишлаб

Тўғри йўл саодати

чиқарувчи кучларнинг синишига олиб келди. Ҳозирги кунга келиб хорижий сармоядорлар пулларини ишлаб чиқаришга эмас, қисқа муддатли, аммо фойза ставкалари ниятда юқори бўлган облигацияларни сотиб олишга сарфлаганлиги ва бунинг оқибатидан мўмайгина даромад кўрганлиги маълум бўлди.

Россия иқтисодиётига ўтган етти йил мобайнида бир неча марта йирик миқдорда сармоя киритган Халқаро валюта жамғармаси саёй-ҳаракатлар беҳуда кетганлигидан афсусланмоқда.

Хўш, Россияда содир бўлган иқтисодий таназзул МДХ давлатларига ва умуман хорижий мамлакатларга қандай таъсир кўрсатмоқда?

Маълумки, собиқ иттифоқ пароканда бўлганидан сўнг ёш мустақил давлатлар ўз тараққиёт йўлини излай бошлади. Москвадаги айрим сиёсий кучлар эса МДХ мамлакатлари билан яна ўша эскича, яъни «катта оғатили билан гаплашишга уриниб кўришди. Муносабатларини икки томонлама манфаатли ва тенг шериклик асосида қуриш йўлини танлаган давлатлар бундай сиёсатни рад этиб, мустақил тараққиёт йўлини танладилар. Айрим республикалар эса енгил обрў, тайёр ва осон йўл кетидан қувиб Россиядаги иқтисодий ислохотлар йўлини айнан такрорлаш ва бошқача айтган-

да, «дубляж» қилиш сиёсатини тутишди. Матбуот хабарларидан бугунги кунда худди шу тахлит йўл танлаган мамлакатлар ҳам жиддий қийинчиликларга учраётганлигини билиб турибмиз.

Россияда иқтисодий ислохотлар дастури буйича энди-энди илгари суриётган гоғлар Ўзбекистон танлаган ислохотлар йўлини эста солмоқда. Президентимиз Ислоҳ Каримов томонидан ишлаб чиқилган ва бугун «Ўзбек модели» сифатида дунёда машҳур бўлган ислохотлар йўли ҳақида гапиришдан аввал юқоридаги фикримизга бир-иккита мисол келтирасик.

Шу йилнинг ёзида Парижга ташриф буюрган Россия собиқ Бош вазирини С. Кириенко ўз ҳукуматининг ислохотлари ҳақида гапира туриб: «Россия бо-

йўл тутапти, ваучерлар чиқарди, эркин конвертация қилапти, фалон миқдорда катта қарз олди», деб шов-шув кўтаришган эди. Ўшанда Президентимиз бошиқлик ва ишонч билан «Сабр қилинлар, ҳамма нарсани вақт кўрсатади», деган эдилар. Президентимизнинг бошқа давлатларнинг катта-катта қарз олишига, умуман қарз олишнинг оқибатлари ҳақида айтганларини эслайдик: «Қарз олиш осон, бу ҳаммамизга маълум, лекин уни бир кун келиб тўлаш ҳам керак. Биз фақатгина бугунги кунни эмас, балки эртани, келажак авлодларни ҳам ўйлашимиз керак. Бугун биз хато қилиб қўйсақ, фарзандларимиз келажакда қоқилиб қолишни ҳисобга олмасак, бу — катта гуноҳ бўлади».

Бугун Россия мисолида айнан олинган ички ва ташқи қарзларни ўз вақтида қайтаролмаслик мамлакат иқтисодини чуқур таназзулга олиб келганлигини кўриб турибмиз. Иккинчидан, бир пайтлар Ўзбекистоннинг юқоридаги санаб ўтилган ислохотлар йўлини таъна-дашномлар билан кутиб олган айрим сиёсатчилар эса бугун Ватанимиз танлаган йўлни узлари яратган «кашфиёт» сифатида бир-бирларига тақдим этишмоқда. Во ажаб!

Ортимизга ташриф буюрган хорижий журналистлардан бири Ўзбекистон танлаган йўлнинг сири нимада, деган савол билан мурожаат қилди. Унинг саволига аниқ мисоллар билан жавоб бердик. Орадан уч-тўрт кун ўтиб, хайрлашиш олдидан саволимга ўзим жавоб топдим, деб қолди у. Ва: «Ўзбекистонда сиёсатбозлик касали йўқ экан. Барқарор ривожланиш ана шунда», деди.

Президентимиз 1993 йил бошида «Труд» газетаси муҳбири саволларига жавоб қайтариб, қуйидаги фикрни билдирган эдилар: «Энг муҳим масала — бозор муносабатларига ўтишнинг илк қондаси ҳақида гапирмоқчиман. Иқтисодий сиёсатдан устулниги таъминланиши керак. Жамиятнинг ҳалдан ортқ сиёсийлашуви иқтисодийга зиён етказди. Назаримда, Россия сиёсатдан кўра, иқтисодий ташаббус қўлулганмоқда».

Давлатимиз раҳбарининг янги тарихимизнинг энг қийин, энг мураккаб даврилари бўлган 1991, 1992, 1993 йиллардаёқ МДХ даги айрим мамлакатлар тутган йўл тўрт-беш йилдан сўнг қандай оқибатларга олиб келишини олдидан тасаввур этганликларини эътироф этиш даркор. Ўзбекистон раҳбари, ҳукумати ва халқи доимо қўшниларнинг оғир кунига шерик, ҳамлард бўлган. Мамлакатимиз Россияда тезроқ сиёсий, иқтисодий барқарорлик юзга келишидан манфаатдор.

Хўш, Россиядаги иқтисодий инқироз Ўзбекистонга ҳам таъсир қилиши мумкинми, деган савол туғилиши табиий. Бунга Президентимиз Ислоҳ Каримов Озарбойжонга кетиш олдидан журналистлар билан ўтказган матбуот конференциясида аниқ ва асосли жавоб

қат махсулотларнинг ҳаммаси бор. Савдо одатдагидек кетаяпти, одамлар ўз эҳтиёжига яраша харид қилишяпти. Илгарилари бўлар-бўлмас гапдан ваҳимага тушибар эди. Ҳозир одамларимиз ҳамма нарсани тўғри тушунишни олат қилишган. Президентимизнинг сўзларини телевизор орқали эшитдик. Ўзимиз ҳам одамларга тушунтириб, ҳеч қандай хавотирга асос йўқлигини айтаяптимиз.

С. БОТИРАЛИЕВ, нафақахўр, Тошкент шаҳри:

— Тўғри, Президентимизнинг телевизор орқали чиқишларини эшитмасдан олдин озгина хавотир йўқ эмас эди. Чунки илгариги замонда Россия билан кўп жиҳатдан боғлиқ эдик. Юртбошимизнинг тушунтиришларидан сўнг мента кўп нарсани ойдин бўлди. Кўнглим хотиржам тортиди. Қайси дўконга кирмайлик, ҳамма нарсани тўқис.

Н. ЭШБОЕВ, Тошкент иқтисодий университетини талабаси:

— Мен оммавий ахборот воситаларини мунтазам кузатиб бораман. Россиядаги воқеаларнинг асл моҳиятидан баҳоли қудрат хабардорман. Мамлакатимиз иқтисоднинг етакчи соҳалари буйича мустақилликка эришганлигини яхши биламан. Ҳеч кимдан, жумладан, Россиядан қарздор эмаслигимизни ҳам. Ташвиш ёки бирор хавотирга асос йўқ, деб ўйлайман.

...Тўғри, айрим иймонини пул билан ўлчайдиган муттаҳамлар Россиядаги инқироз баҳонасида халқимиз орасида шов-шув кўтариб, омборларда тикилиб қолган сифатсиз, мундари ўтган махсулотларни сотиб қилиш пайида булишлари ҳам мумкин. Албатта, ҳозир бундай кимсаларга ҳамма ҳам ишонавермайди. Бундай қинғирликларнинг олдини олиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамаси «Бозорларда сифатсиз озиқ-овқат товарлари сотилишини бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди. Энг муҳими, одамларимизнинг фикри, тафаккури бундан олти-етти йил аввалгидан тубдан фарқ қилади. Бугун улар мамлакатимизнинг иқтисодий қудрати ва салоҳиятини ўз кўзлари билан кўриб, турмушларида сезиб туришибди.

Ҳозир кўча-кўйда, ўзаро суҳбатларда одамлар дилида ва тилида битта гап:

«— Биз танлаган йўлимиз тўғрилигига, Президентимизга ишонамиз!»

Сафар ОСТОНОВ, Жалолиддин САФОЕВ.

1 йил

ДОИМО СИЗ БИЛАН!

BUZTEL GSM

АЛКАТЕЛ

ҲАМКОРЛИК ВА ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ УЧУН МИЖОЗЛАРИМИЗ, БИЗНЕС ҲАМКОРЛАРИМИЗ ВА ЎЗБЕКИСТОН ҲУКУМАТИГА ТАШАККУР!

Тошкент ш., Ўзбекистон овози, 2, "Ле Меридиен Тошкент" маҳмонхонаси.
Тел.: 132-0648, 132-0649.
Факс: 40-6355.

